

# A NOVA TERRA

BOLETIN DECENAL

Idearium da Irmandade da Fala en Galicia e nas colonias galegas d'América e Portugal

PREZOS DE SUSCRIZON

Na Cruña ó mes, 40 cts.

Coste d un núm. 10 »

Fora, trimestre, 1'50 pts.

América, id. 2 »

Pagos adiantados

Redacción e Administración: PASEIO MÉNDEZ NÚÑEZ (Irmandade da Fala)

Número 70

A CRUÑA 25 D'OUTONO DE 1918

## O NOSO ODIO SANTO

### As Irmandades e os caciques

Non queremos definirnos unha ves mais, porque non percisamos definicións; e non-as percisamos, porque aquilo que hay que definir a cada paso, ten que ser, polo mesmo, unha cousa escura e vaga, e nós somos craros com'a un sol de Maio, e enteiros com'unha ardente fogueira creadora; á nós definennos os nosos feitos: as nosas campañas e a nosas doutrinas. Mas oxe percisamos d'unha maneira oficiosa e pra en adiante, fixar unha ves mais a nosa posición, porque a tempada de aparente descanso qu'as Irmandades levan poidera, acaso, faguer pensar ós caciques, que as nosas variles campañas trabucaron a ruta, con menos perxuicio pra eles. E nós queremos decirlles que os trabucados son eles; que as Irmandades, n-a posición de sempre, compretando inda mais o seu credo, e acumulando enerxías pra sucesivas e mais amplias campañas, endexamais abandonaron o pensamento, todo vountade e acción, d'esterminar hast'as raíces do réximen caciquil gallego. Por iso desexamos

ceibar istas verdades, que sexan nova decraración de guerra a morte do caciquismo, por si alguén xa se esquecera, porque n-amentras o caciquismo non sucumba, non poderá tornar a páz ós nosos eidos.

\*\*

Dend'a loita electoral de Febreiro crearonse en Galicia múltiples organismos rexionalistas que nasceron ó calor fecundo das Irmandades. Diversas finalidades teñen estes organismos, porque a vida rexonal e moi varia, e difícil resultaría pretender collee-la toda de conxunto. Istos organismos teñen entre si relacións mais ou menos íntimas según a proximidade dos seus fins. Por iso algunhas aparecen distanciadas, mais sin embargo por diversas traieitorias camiñan á mesma suprema finalidade: a creación e implantación d'un común espírito galleguista; unha sociedade agraria non é unha Irmandade da Fala, nin unha cooperativa é un centro eleitoral; pero todas elas teñen un marchamo xenérico: son anticaciquiles e galleguistas. E inda, entr'os organismos, xa manifestamente galleguistas e políticos, ten que haber variedade, mais é unha variedade armónica, porque unhos adicanse mais á política n-o campo, á política eleitoral, outros a fins sociais, e outros son focos d'estudios creadores da levadura doutrinal qu'impulsará os espíritos ás loitas prácticas. Unhos mais moderados, outros mais radicaes, unhos organizadores e outros demoleedores do caciquismo onde queira que o alcontre, sempre o ideal redentor coronaos a todos com'a un sagro xuramento e com'unha vibrante realidade.

E por iso os caciques, ant'esta variedade fecunda, (porqu'eles son uniformes com'as teupas) coidaron que separábons abismos sin fondo a todol-os galleguistas, e votaron a voar n-as ás da sua ledicia morbosa e prematura contos tártaros pra engayolar memos, dicendo qu'o reino das Irmandades romatara porque nin entre nós

nos entendíamos. Mais eles ollaron tan mal a realidade que non déronse conta de que nosa variedade responde á diversidade dos nosos pobremas rexionaes, á multiplicidade dos nosos fins comús. E hasta poderemos t'er entre nós diversidade de apreciación, porque non somos dogmáticos, pero ista diversidade é *homoxénea*; y-eisi como en política xeneral os galleguistas uns somos republicanos, outros monárquicos, e hainos xaimistas, socialistas moderados e hasta revolucionarios sin que a discordancia sone endexamais entre nós, tamen deben t'er en conta, e teñao por entendido eisi o pobo, que inda conservando, naturalmente, libertade d'acción, todos estamos unidos, e podemos asegurar que ningún organismo rexionalista ou nacionalista de Galicia enteira tén loitas fraticidas c'ós demais, e ningún desertou nin desertará da loita santa contr'ó caciquismo.

\*\*

Tamen cand'os catalás viñeron axudar nos a Galicia todol-os caciques se concentraron pra batir a qu'eles chamaban «invasión catalana» en nome d'unha dinidade qu'endexamais conecen. E os que mais se distinguiron foron os conservado-

### CADRO BRANCO

*En Montevideo hai o pensamento de por nunha rua daquela capital o nome de Galicia.*

*A Compañía gallega mais importante da nosa terra, da que é inspector-gerente o señor Wenceslao Garra, ten mentes de procurar para que aquela flota esteña mandada e regida por mariños gallegos.*

*Como os navieiros catalás, vascos e andaluces protegen aos seus, o señor Garra facerá por protexer a os nosos.*

*A mariña mercante gallega escomenzará así a repersentar un valor forte.*

*E axiña erguerá orgullosa a bandeira azul e branca.*

### CADRO MOURO

*Non ollamos, porque no é posibre ollalo, un só jornal dos que se publican na nosa terra, onde se fale do problema da autonomía gallega, agora que este problema en todas as regions cultas vai plantearse seriamente.*

*E eses jornaes, repersentan a opinión caciquil que pode pesar como lousa de plomo sobre os gallegos livres e conscentes—que isto somos os galleguistas—nos momentos constituentes que s'aveciñan, se cantos pensamos non-os poñemos en pe berrando forte e craro.*



res que puñeron un candidato catalán por terras d'Ourense e outro catalán contra un gallego por Viveiro; foi Besada que pideu á Mancomunidade catalana datos pra faguer en Galicia unha Mancomunidade igual, n-amentras que os catalás non impuxeron candidato ningún e todol-os que loitaron da nosa banda eran gallegos. Tivemos diferencias de criterio c-ós catalás, qu'eles foron os primeiros en respetar, *percisamente porque non éramos seus subordinados, sinon seus aliados*. E os caciques coidaron que s'acabara nosa alianza e por iso berran de contentos e hasta nos chaman ós irmans de Fala, *¡seus amigos!* (?), porque vían n-os catalás un enemigo formidable.

Por iso vai send'ora de volver a recordarlles que non rompemos c-ós catalás; a alianza persiste, porque hay unha razón suprema que nos amostra a sua eficacia: é o terror qu'ós catalás lles teñen os caciques; e isto nos abonda pra saber qu'axuda catalana ten que ser beneficiosa á Galicia.

As diferencias de criterio non proban mais que unha cousa: qu'a mera relación con Cataluña é relación dina e respetuosa de potencia a potencia, sin claudicación nin baixezas; e si algunha campaña catalana perxudicara á Galicia nós seríamos os primeiros en contrarrestal-a.

\* \*

As Irmandades dende fai meses veñen faguendo unha labor intrínscita: estanse preparando para a *postguerra*. A complota renovación da ideoloxía mundial, da civilización mundial, cólleas preparadas, e elas serán os *únicos* organismos de Galicia que terán o pensamento mais moderno, mais europeo e mais complotado sobor dos problemas qu'a post-guerra nos botará encima; e serán a única voz gallega que s'oírán en todas partes e por tanto as que, por forza, han de t-er a representación espiritual de Galicia en todas as contendas culturais, políticas e sociais en que dentro de pouco ha de fixarse o porfia de todol-os pobos que teñan conciencia de sel-os.

\* \*

Non se poñan de gala pois, os caciques, nin nos chamen seus amigos; o non podemos ser. Teñan en conta que antes de ser aliados dos caciques seríamos aliados hasta do demo, porque o demo, ó fin, disqu'é o cacique máximo, e mais queremos tratar con reises que con lacayos.

## O MEU HERDO

¡Ti longa ferida, feita pol'a cruz que'o lombo levo!  
¡doores firtios, sangüè morna que d'ela me caes a regol!  
¡labazadas, torgallazos, inxurias, bulras, desprecios, abafamentos e bágoas, vos sodes meus compañeiros!  
¡Pensand'en vos, doulle bicos ós brazos d'este madeiro que se me crava, cortante, n'os osíños d'os hombrelros!  
E pois sódos boos amigos, meus agudos sofrimentos, abrideme axiña as portas d'o ceo!

¡Froles sempre vivas mouros crisantemos, fusias que nacedes pol'os simiterlos!  
¡delxadell'o sitio pr'os meus sofrimentos; porque quero qu'eles sean o cortexo d'a coba en que durma o meu sono eterno!  
Ien proba d'o molto qu'estimo o que valen, que selpan qu'os quero!

XANIÑO.

Vilaxuan, 8, 10, 1918.

NA HORA CRÍTICA

## Dun artigo de Ortega Gasset

Os feitos decraran con a sua voz anónima que as ideas, os organismos, os homes e os núcleos sociais directores da España nos derradeiros cincuenta anos non somente fracasaron na nosa vida interior, senon que estorban a entrada favorable do noso povo na nova organización do mundo. Nada diso pódese já considerar como a España actual; non e con nada diso con o que teñen que enfrontarse e fraternizaren as nazóns conjuntas.

Tería que ser o maior crime patriótico tolerarmos que as grandes nazóns impulsoras da nova idade cometesen o *quid pro quo* de confundiren a España con isa España que nestes catro anos encontraron acampada baixo o Pirineo. E perciso que agora cando volten a ollaren por riba do Maledeta vexan outra face e presintan outro espírito. E perciso que poidamos decirlles: «Já non ha o que había; aqueles eran unhos nómadas da ineptitude. Acamparon aquí, mas já fuxiron e já non voltarán.»

Da Universidade á Casa do Povo, pasando polos médicos, ingenieros, industriaes, comerciantes, agricultores, unase a todos os que sinten dentro si germinación do tempo novo. Elijanse representacións deses núcleos e clases para que fagan un numeroso Directorio, e logo a organizaren Asambleas onde se voten normas gene-

raes que debe seguir á política española. Só nun punto tería que imporse o mais fero radicalismo: refirome a exclusión absoluta de todos os homes que haxan gobernado na España que se trata de sepultar.»

\* \* \*

Cada povo sacará as consecuencias según a sua situación. Mais seguramente en ningures sexa tan perciso acentuar iste trunfo da modernidade como n-a España, a Terra do Pasado, reino milenario do arcaísmo.

Os tempos son chegados para unha audaz modernización da España. ¡Moçidade, é a tua hora! Eu vos digo, rapaces, qu'a nosa España morriase porqu'andaba en mans decrépitas e emporcadas, en engélicas e torpes mans de vellos. En ningún outro país o ser novo era un oustáculo. Samente n-a nosa terra refiñasevos en lazareto, como apestados, como tolos. «E demasiado rapaz» roncaban as vellentas cigarras cando un mozo intelixente aparecia. ¡E-era o medo a unha invasión de juventude e modernidade!

Mais chegaron vosos tempos, rapaces; quen comenza á non sel-o pode comenza a decírvolo. Eacede d'ista nosa España un sono de modernidade, un paisaxe limpo e fecundo. Rompede, cortade, pulverizade a carroña. Acertade a imponervos os grandes deberes rigorosos, e recollede n-as vosas almas o entusiasmo e a door que nutren toda creación. Pídevol-o un home que sintiu ó revés dos mais a sua patria; que sintiu unha patria do porvir e non unha patria d'arcaísmos; vol-o pide un home que n-a sua vida non fixo mais que sentir a sua patria. Vol-o pide pol-as vosas glebas ispidas, pol-as veigas que queren ser fértiles. pol-os soutos das vosas ladeiras, pol-os viñedos das vosas solanas, pol-as montañas de brancas frentes e pol-as longas mariñas azues. Faise perciso que n-iste recuncho do mundo habite a intelixencia e reine a xusticia. ¡Pídevol-o a vosoutros, rapaces qu'amades as ideas craras e percisas e sentidel-a equidade e adoradel-a elegancia moral!

Modernizade a España porqu'isa é hoxe a misión da moçidade!

*Nengún libreiro galego trouxo libros portugueses en portugués a Galicia, até agora. Inda que desde a fundación das "Irmandades" se pidiron a cotío.*

*Q único libreiro que os trouxo, non é galego. Ese libreiro chámase Cué: un rapaz intelixente que conquiará moitos éxitos pola sua arela de modernidade.*

*Se teñen ou non saida os libros portugueses, o pode dicir, Cué. Inda que agora resultan de muito custo.*

*Já vedes... Sempre os de fora dando leccións aos galegos. ¡Por que así é todo!  
¡Que maldición pesa sobre nós!*



## POLÍTICA FINANCIERA

## OS PRESUPOSTOS DO MEDO

Léronse nas Cortes os novos presupostos, que marcan o derradeiro dos catro puntos a desenrolar polo Goberno chamado nazonal.

Inda, cando escribimos istas liñas, os non conocemos ao detalle, senon en termos gerais. Elo, con todo, abonda para calificalos como unhos presupostos máis, onde se hai algunhas cousas boas, a maioría son cativas.

Estes novos presupostos non s'ajeitan a un plan centífico nen a unha pura orientación moderna. Son farrapos isolados, anacos de boa intención, perdidos nunha obra arbitraria ao tuntún. Presupostos así os fai calquera. ¡Vaia un home de finanzas que nos saliu González Besugo! Este galego desleigado sempre nos da a tostada. Pero os compañeiros seus do Gabinete que lle levaron a mán, tampouco fatigaron miga o cerebro.

Esto de aumentar os ingresos con impostos novos, veñan ben ou mal, gravando a tontas e loucas, as fontes contributivas, já d'antigo moilo amocadas, non serve senon para facer máis pobre a España e máis percisa a emigración.

Son os presupostos do medo: presupostos feitos con vistas a cobriren de calquer maneira o gran déficit que resultará, tras o aumento de soldo aos militares e aos empregados civís rebeldes.

Porque iso d'aumentar os soldos dunha beira e aumentar os tributos d'outra, que é o mesmo que restarlles ingresos aos que non disfroutan de soldo oficial—vestir unhos

santiños de balduque e sable ao cinto, pra dispir ao povo—ten que lle digan, abofé.

Gravar o traballo vivo e fecundo, para desgravar e favorecer o traballo artificioso, incubador de folgazanería de covachuela, non é moi progresivo nen democrático.

Agora os que non somos dependentes ou «señoritos do Estado» pagaremos máis, ajudaremos a facer moitos millóns de pesetas para cárregas semipasivas, cando a cousa era buscar en empréstitos nazonaes cartos abondo con os que a nosa reconstitución s'emprendese axiña, urgentemente—creando ferrocarris, camiños, laboratorios, fábricas, etc.—para que non houbera braceiros sin emprego, fogar con fame nen capitalista que deixara de pensar en negocios; para que outras tantas fontes de riqueza novas levaran ao Estado novos e grandes tributos.

Ben aumentarlles os soldos aos empregados de balduque e espada; pero ao mesmo tempo darlle meios de vida aos povos.

E isto vese ben que somente o conseguiremos cando os povos s'insurreicionen e revolván como os empregados.

Mentras elo así o non seja, a pagar e calar. A seguir sendo patriotas incondicionaes do único país do mundo que vive ao margen da civilización, como excepción vergoñosa, tendo por financeiros a Bugallales, Besadas e Albas.

Oh escoba redentora, ¿onde está o gigante que te recadará para barrer contigo a eses políticos liliputienses, mofa do mundo?

moi facilmente por meio «d'un imposto» que reperseste escuetamente o «valor do chan íspido de melloras».

Hai qu'abolire todol-os impostos actuales direutos e indireutos, i e indispensable sustituilos pol-o que grava o valor do chan sin ter en conta o uso a que se destine, nin as melloras que sobor d'él eisistan.

Con ista sinxela e soberana reforma aseguraremos o dereito común á terra e o dereito de cada individuo ó produto íntegro do seu traballo, sin creare un despotismo de nova especie, O que queremos e a «liberdade pra todos». Nosoutros ollamos o progreso, non en novas restricións, i estorbos. sinón ó contrarío, «na extensión de todas as liberdades».

Cando sexa procamado o dereito común a terra e o dereito individual ós froitos do traballo persoal ollarase que non e responsabre das miserias e dos males sociaes a natureza, sinón as inxustizas humans.

Afirmal-o dereito de todos á existencia será desbotal-o pauperismo, dando os homes os meios d'abondarse a si mesmos. A beneficenza pública, a caridade privada, non poden remedial-a miseria. O único remedio e asegurare a cada un o acceso a terra e, por conseguinte, o froito do seu traballo.

A necesidade de reformas radicaes manístase universalmente.

O movemento hacia a liberación do chan, é hoxe tan universal e tan pronunciado, que non tardarán en chegare as reivindicacións léxítimas dos povos. Estamos en vésperas de grandes variacións sociaes. A nosa situación actual pode comparárese á que precedeu á guerra civil americana de 1860 a 1865 pra a abolición da escravitude.

Nosoutros queremos faguer desaparecer até o derradeiro rastro d'escravitude, ó procamare os iguaes dereitos de todos á superficie do planeta e o dereito individual de cada un á liberdade prena e completa, o produto íntegro do seu traballo.

H. GEORGE.

## AVISO AOS SUSCRITORES

Por derradeira vez, pregamoslle a todos aqueles señores que teñan correspondenza nosa sin contestar fagano axiña, do contrario continuaremos a lista, que xa escomenzamos, dos morosos no pago.

## A Asambleia de Lugo

O día 24 derradeiro ía facerse en Lugo unha Asambleia de todos os elementos significados do galleguismo, para pors e d'acordo en canto a cousas de réximen interno, previo o nomeamento dun Directorio e para plantear ao goberno, logo d'estudalo e discutilo o programa máximo e mínimo das aspiracións nazonalistas da nosa terra.

A Asambleia espertara fondo entusiasmo en todas as Irmandades e sociedades afíns. Moita e boa gente pensaba ir a Lugo, mas o desenrolo da epidemia grippal fixo demorar a celebración do importantísimo acto.

Demoralo—dixemos—pois moi axiña, asina que a grippe decreza, faceráse aquela Asambleia. Se escolliu Lugo, pór ser o lugar máis céntrico para toda Galicia. E Lugo, también, e o povo adrede para aquela juntanza. Aló foi onde houbera a ja histórica na que Antolín Faraldo pidía a independencia da nosa terra que se desbotou por un voto.

Agora, non o problema da independencia, mais si o da autonomía plantearase ali. E logo se facerá un mitin.

Quen non asista, tendo sido invitado á Asambleia, non merecerá no adiante o nome de bon gallego.

## SOCIOLOGÍA

## A TERRA

A custión da terra resume todas as custións sociaes e a sua vez resumese no dereito á superficie do chan.

Todo o que o traballador deposita sobor da superficie do chan pertencelle absoluta e íntegramente. Os edificios, as construcións, as plantazóns, as colleitas e as melloras ou adornos pertencen ó traballador. Mas a superficie, o punto d'apoio, o sitio n-unha verbe, pertence a todos.

Por conseguinte, non hai máis que separare con exautitude os dereitos públicos dos individuais pra que fiquen asegurados os dereitos comuns á terra e o dereito de cada un ó froito do seu traballo.

Os dereitos da comunidade, non poden referirse máis que a superficie e de ningún xeito as melloras. Agora ben, istes dereitos da colectividade poden faguerse tanxibres



## OS MORTOS

Por Eça de Queiroz

Onte foi o día dos mortos. Os mortos son felices. En canto nas dolentes celebracións da Igrexa, ao pé dos altares lucentes, deante de Jesús roxo e descarnado, os tristes e os simples rezan pelos seus queridos mortos, eles andan dispersos pela grande natureza, pelas florestas esguedelladas, pelas espesuras sonoras, pelas uberidades da savia, pelos sulcos fecundos, por todas as verduras d'acre cheiro.

A súa carne sofreu, empalideceu com os medos, emmagreceu com as febres, engelouse com os frios; mas agora anda, repousada e sana, pelas frescas vegetacións, pelos frutos coloridos, na luz salvagen e vital do sol, nos átomos da noite costelada e suave.

Os que morreran nos apodrecimentos das febres desficeran-se no seio da terra planturosa, foran sugados pelas raíces e, confundidos con a savia, ven outra vez para o sol, en forma de frutos, de corolas, de ramagens onduladas.

Os que morreran sobre as augas do mar desfaceren-se entre as verdes profundidades, entre as arcias, os coraes, as conchas, os roquedos, e ven despois, sob a forma d'ondas, embalar-se serenos ao sol, ou de noite estirar-se ao peso da moleza que escorre dos astros, ou de madrugada, cantando con barbaridades de ralfias e dozuras de santas, acalentar o povo dos pescadores silencioso o trigueiro.

Os que morren sobre os montes, como os pastores contemplativos, son consumidos pelo sol, e andan dispados pela luz hierática das estrelas, pelos vapores moles das nuvens, pelas auroras, son os átomos de luz serenos, fecundos, consoladores e purificadores.

Así os mortos son felices.

Nos outros andamos ruidosos e nocturnos, gordos ou empalidecidos, esfomeados de materialidades, calcando as Margaridas, perdidos nos deslumbramentos da carne; celebramos as relixiões, esbozamos Deuses, riscamos sociedades no ar, e nervosos, desconsolados, derrumbadores, no melo d'esta forte vitalidade—como un lavrador que suspende a enxada e se fica todo amarelo, a pensar sempre na vellice sen pan e sen lume—estamos sempre a sustar as nosas alegrías alumadas e sonoras, para pensarmos aterridos, nos enfiamentos lúgubres do túmulo.

E entretanto os mortos, que son os paes, as irmans, as ben—amadas, as maes. están pela natureza, pelos montes, pelas augas, pelos astros—serenos e immaculados. ¿E porque tememos a morte? Que instituto tenebroso ou sagrado nos fai amar tanto esta forma humana, estes cabelos, estes ollos, estes brazos enroscados de músculos? As arboreas, as florescencias, as hervas, as follas son tamén formas da vida, santas e chelas de Deus. Por toda a parte, pelas familias das constelacións, pelos planetas, pelos arboreas, pelos vapores, pelos prados fecundos, pelos lívidos interiores da terra, pelas augas, escorre a savia, o átomo sauto a alma universal! Por toda parte ha atraccións, amores, antagonismos, repulsións, polarizacións, alegrías, estiolacións, polens, alma, movemento—vida. ¿Por qué ha-de entoncens ser esta forma, que ten brazos e cabelos, e non aquela, que ten ramos e follagens?

Avitalidade é a mesma, chela dos mesmos instinctos negros, sagrados, luminosos, bestiaes, divinos.

Por iso os mortos son felices, porque andan lonxe da forma humana, onde ha o mal, pela grande natureza santa, onde só ha o ben, na

pureza, na serenidade, na fecundidade, na forza.

Benaventurados os que van para debaixo do chao, porque van pra unha transfiguración sagrada. Mal caen sobre eles as últimas pazadas de terra e o canto dos padres, triste e dolente, se perde como o fumo dos cñrios, o corpo fica só na plenitude da noite e do silencio, perante e grande vegetación esfomeada; ele vae dar-se así como pasto ás boccas sinistras das raíces: él, amolece entre as humidades da terra e desfai-se en podridomes: entonces as raíces comencan a sugar e a comer: a podredume, transfórmasse en savia: a savia sobe pelos troncos, esténdese pelas ramas, palpa dentro da arbore, engrosa, fecunda, arredonda-se nas exuberancias dos gomos, e abre se despois en follagens, en florescencias, e en frutos: e o corpo transformado vé outra vez o sol, as grandes poeiras, e sente os orvallos, e ouve as cántigas dos pastores, e vive sereno, repousado, na floresta inmensa.

E no entanto, junto d'aquel corpo, que sofreu a metempsychose do ben, foi enterrado outro, n'un caixón de chumbo, entre pedra e cal, hirto e embalsamado. Entre a enorme palpitación difusa, en cuanto en redor se vae operando a lenta transformación da semente, onde ja están en germen as follas, os troncos, os frutos, as flores, os ramos que mais tarde o vento atormentará, entre as raíces fortes e retorcidas dos arbustos, entre as ondas da savia, entre as uberidades e as voluptuosidades creadoras da terra fecunda, o cadáver embalsamado así está, intelto, hirto, feio, lívido. El inveja os átomos livres e soltos, que soben e descem no encruzamento das vitalidades, que se deslocan e escorren, como grao d'un sacco, desde as constelacións e os cometas, até as espumas castas das fontes: así secuestrado a natureza, non se pode disolver na eterna materia forte: non tornará a ver o sol, as noites amolecidas de orvallos, os soluzos lascivos do mar... Que estraña fatalidade pesaba sobre ele, que nin a morte o libertou?

Oh! posamos nós todos ter sempre en vida a relixião do sol, da beleza e da harmonía: movermo-nos na atmósfera serena do ben e da liverdade; ter a alma limpa e transparente, sen sombras de deuses e de tirannos; sentir o enlazamento divino dos brazos da ben-amada e despois a santa Natureza! toma os nosos coapos pra facer d'eles arboreas cheiros de sombra e ramos resplandecentes.

E ao menos, durante a vida, convivamos, con o natureza. Cando entramos n'unha floresta, parece que a luz do sol, que escorre abundante e fecunda, nos enche todo o interior, despertando así, como fai nas madrugadas de Maio, os coros de paxaros: despois hat un repouso sagrado, como se todas as iras, e as amarguras, e os desalentos, e os terrores, se curvasen na mesma humildade, ao elevarse na alma unha hostia misteriosa.

Durante o día ha, nas florestas unha santa celebración: as arboreas están graves como sacerdotes: as flores incensan a luz do sol e a alva flammejante e serena que a floresta viste: e ela murmura un canto dolente e sacro, acompañado pelos páxaros relixiosos, e d'entre as ramagens eleva-se unha paz viva, fecunda e consoladora, como unha vaga hostia; e, ao fin da missa, os arboreas balanzando os ramos, parecen lanzar ao povo curvado das plantas, das hervas e das relvas, a súa benzón soberba.

Ora cando passamos entre estas celebracións, tristes, humildes purificados, de entre a follagen que se anfia inquieto, no seio do vento, sal, para nos, toda a sorte de voces, de saudacións e de confidencias.

Son os nosos queridos mortos que nos falan; e entonces toda a materia tende a elevar-

se, a desfacer-se en vapores e orvallos, a ir pousar, con suavidade e dozura, nos seios da follagen, que já foran seios amados...

E despois a natureza ten inmensos perdons e reconciliacións formidables; todos os odios tráxicos, todos os corazóns ferozes se funden divinamente na promiscuidade sagrada da terra. Ela non escolle; tudo lle e bon; as raíces das rosas pastan a podredume dos tiranos; e dos homes que na terra ensanguentaran, dilaceraran, profanaran, fai carvallos austeros e cedros relixiosos.

Ela é mais doce que as relixiões: nas escripturas Judas atraizo a Jesús, e entanto ha muito tempo que os dols corpos—o do home luminoso e o do home escuro—andan enlazados e dissolvidos nas mesmas corolas.

Ela acolle, indiferente todos os ritos, todas as relixiões: as mesmas oliveiras que na Grecia encobrian, serenas as chorelas nuas dos ritos de Baco, cheiros de ondulações lascivas, encobrian despois, agitadas por un vento feroz sob a luz irada das constelacións, o pobre Juda gemendo, arrastrando-se na roca e nas silvas, suando sangue, brandando afflicto na noite das agonías.

As horas en que acabo estas liñas, val o día a declinar: agora, lá ao longe, nos campos, lembra-me que anda o sementeiro erguido sobre os sulcos, roto e sereno, espallando o grao con gesto augusto: e paréce-me vé-lo d'aquí, entre as trasparenças morbidas do anoitecer, distribuíndo a vida: son os corpos dos seus avós, que el así espalla pelos sulcos fecundantes: son eles que se tornaram searas e que lle han de encher o celeiro; son eles que lle dan a comer a súa carne e a beber o seu sangue. Sagradas transfiguracións.

Así é a natureza que devemos ir procurar as constelacións, estremecer con os amores mortos, chorar no seio das maternidades pasadas.

*Polonia, a mártir Polonia, esnaquizada nunha hora triste, vergoña da civilización, val reñacer como nazón.*

*Porque soubo conservar e cultivar a súa fala propia. Porque a súa fala era a súa alma. E pódese tallar un corpo, mas a alma é inmortal.*

*Os checo-eslavos van ser tamén independentes. Porque teñen unha fala de seu.*

*E a Ucrania o mesmo. Aquele "dialecto subversivo da pequena Rusia" que combatían a morte os zares, agora fará o milagre de dar vida e liberdade a un novo povo.*

*Cataluña, dentro da España, tamén vai camiño de conquistar a súa autonomía, por haber sabido conservar e impór o seu idioma.*

*¿E Galicia? ¿Inda no abrirá os ollos desta? ¿Seguirá sentíndose percoisada da hegemonía castelán?*

*¿Será o único povo que se negue a si mesmo no mundo?*

*Pensen neste os que son capaces de pensaren pola conta propia; os que inda non chegaron tan baixo que colden perciso, como os vellos escravos de Cuba redimidos, o látigo do negreiro.*

*Para Galicia o ser ou non ser agora se lle plantea por derradeira vez.*

*Gallegos: facede bon o berro sagro de ¡Terra a Nosa!*

## O centenario de Concepción Arenal

O ano 20, queren lembrar no Ferrol o centenario do nacemento de Concepción



Arenal, con homenaxe á memoria daquela grán gallega, verdadeira santa laica.

A aquel homenaxe, quizais millor que a ninguén, teríase que invitar á señora Cabezas de Montenegro que donou cinco mil pesetas para os asovallados labregos de Narón, nosos amigos, que sofren fame de xusticia.

Nós ajudaremos á comisión encargada d'organizar as festas do centenario con canto nos seja posible.

E pensen os ferrolans en que nunca como agora foron d'actualidade as doutrinas pacifistas da insigne muller gallega.

Falou da caridade, da beneficencia, do ensino; pero con mais carraxe e jenreira tronou contra a guerra bárbara.

Que non esquezan isto no Ferrol onde Marte reina...

## DOUS APÓLOGOS

### ○ UNICO REI

—Sen dúbida son o rei do mundo Miña intelixencia é superior á de todos os pululadores do planeta. A Terra se ten feito para min—dicia o home cheio de soberba e fachenda.

—Todos os viventes son enanos cando pasan á miña beira. ¿Non ollais o meu volume?—falaba o elefante.

E dicía o rei dos vermes a pasar revista ás súas hostes innumerabeis:

—Somos nós o maior número, e a terra se ten feito para nosoutros. ¿Vedes esas animaes grandes? Todos cairán un atrás outro para servirmos de mantenza. Somos moi pequeniños, mas somos infinitos. Por iso a Natureza crea esas masas de carne, para o noso xantar. Louvade o xenio que generou tantas moles granduras para que as roiamos os vermes!

Persentaron as armas batallóns de formigas; escintilaron ao sol os coseletes dos insectos que escoltaban ao monarca; bateron marcha os cinifes, e o rei dos vermes entrou magestosamente pola porta do seu Pazo.

Era este pazo a caveira branca dun filósofo.

A.

### A LIBERTADE

Perguntei ás aves do espazo onde ficaban seus amos, e me dixerón:

—¡Amos! ¿para que íamos telos? ¿Non-os deu Natureza áas, istinto, e elementos para terminar das nosas necesidades? Pois enton ¿qué falla nos facerían amos?

As bestas da campia, pergunteilles o mesmo e me contestaron elas:

—Aqui non hay amos, todos somos uns e temos o mesmo dereito á terra, a auga, ó sol, que nos ofrece a Natureza.

Ollei despois un pobre home, traballador fero que camiñaba penosamente, cheio de suor e corcovado baixo o peso de dous fardelos; un moito grande e outro pequeniño, que levaba ás costas.

—Que leva vosté nos fardelos, bo amigo—perguntei-lle.

—Trigo recolleitado no campo—dixo o infeliz.

—E lévao para a súa casa?

Ele, contestou:

—Somente unha parte.

—¿Cal dos dous fardelos é para vosté, daquela?

—O mais pequeno—manifestou, mostrando na face completa resignación con a súa sorte.

—E que fai con o graú?

—Llo levo ao amo; éle é dono da terra e me dona esa parte por recoller ele a súa.

—¡Pobre infeliz—dixenlle eu—¿non te decatás de que nen as aves nen as bestas viven nesa escravitude? Elas son livres. ¿Porqué non has ser ti también?

—¡Porque Deus ten disposto que teña un amo!

—Ai, ho, e ¿quén che dixo iso?

—O cacique que é abogado, señor,—respondeu o sofrido e manso labrego.

B.

## Alma ferida

Teño na yalma un nifio de fondos sentimentos

Tan soyo mágoas e tristuras fondas na miña yalma levo...

¿Onde acharei o fogo dun amore; dun amor feiticeiro,

pra curar as tristuras da yalma que firu meu pelto?...

¡Ou, Dios! Ilumíña esta yalma sumida nun fondo misterio;

fai que n-ela s'alcenda ise fogo d'amor feiticeiro;

fai q-a lus milagreira aloumíñe —lus santa do celo—

d'ista yalma ferida, as negturas do seu sofrimento

AUGUSTO PÉREZ GÓMEZ.

### DE VALLE-INCLÁN

### OS TRES ROMANCES

A mengua da España, advírtese con dór e vergoña ao escoitar a plática d'aqueles que rigen o carro e pasan coroados ao son dos himnos. O seu language é unha baixa contagiación: francés mundano, inglés de

circo e castelán de jácara. O romance severo, altivo, grave, sentencioso e sonoro, non está nen no beizo nen no corazón d'onde deitan as leis. E da baixa sustancia das palabras están feitas as aiciós. A enteireza e castidade dos vascos advírtese nos sons da súa lingua, e a condición do brusco catalán asoma no seu romance, que leva o recendo dos pinos montañeses con a brea dos baixés piratas e o sal do mar. E no latin galaico dos prados do Sil e o Miño, cantan, como en Geórgicas, os trofeos do campo con mitos e deuses, persididos polas relacións sideraes da terra e da lua, regidoras también de sementeiras, de feiras e de colleitas.

“Tres romances son na España: catalán de navegantes, galego de labregos, castelán de domeadores e sojuzgadores. Todos din o que foron: nengún anuncia o porvir.”

## Notas de releve

O Goberno acordou concederlle a Vigo, a nosa gran cidade Atlántica, un porto franco. Vigo, povo moderno, que sinte a vontade de dominio e de progreso intensivo que caracteriza ás urbes novas, ten o que merece. Recolle a oito o froito que sabe semear sempre a tempo.

Nos que non temos preferencia por ningunha vila da Terra porque en todas as vilas galegas sentimónos no noso chan, como nos sintimos o mesmo no campo, alédámonos da nova.

Hai un jornal coruñés que publica a cotío un entrefilet no que aconsella que se fale o idioma da patria.

E como o entrefilet ven escrito en castelán, coidamos, pensando lógicamente, que a patria do colega e Castela.

Se o entrefilet estivese escrito en galego, e falase da patria galega, entón nada terían que dicir os que nos trán o conto.

Coleguiña: Frai Exemplo sempre foi o millor e único predicador.

Dícennos de Compostela que alí é moi comentado o feito de que haxa tantos médicos enfermos.

E dícennos también que alí, por algús sabios galenos, véñse estudando o bacilo da laberquería.

Micromegas, no Orzán, asoma a orella do seu desleigamento e do seu senso cunquista, froito da vella política noxenta que se vai esvaindo e que hai que esnaquizar e esmagar por estéril, porca e vergoñosa.

Micromegas—¡mal pocado!—doise de



que Cataluña traballe por conquistar a sua autonomía.

¡Fora eses gallegos que nos deshonran políticamente! ¡Fora eses homes que viven de costas ao senso novecentista e non souberon facer senon encaixe de Camariñas ao resprandror tremeluciente da guerra!...

## O noso certame literario

Axiña finda o prazo para o cerre do certame literario de A NOSA TERRA. Na data do primeiro día do mes de Novembro ficará pechado.

Entón, sinalarase o Jurado que enxaminará os traballos presentados. Estes traballos son moitos e no número novo deste boletín publicaremos a lista deles, mais os lemas e temas para coñecemento dos seus autores.

Háí novelas, versos e pezas teatraís, inclusive un monólogo. Das pezas teatraís só unha é seria. Todas as mais corresponden ao género cómico.

Como primeiro ensaio, e mais se temos en conta a epidemia reinante que a moitos escritores privounos de traballaren, pódese afirmar que o noso certame ven sendo un bó éxito.

Agora o Jurado dicirá se a calidade está en relación con a cantidade.

Os traballos non premiados, logo que se faga o escrutinio, poderán ser recollidos

polos seus autores, no domicilio da *Irmandade da Fala* da Cruña.

## OS CADELIÑOS

A Nicolás, onte á noite,  
quedoulle fora o cadelo,  
qu'era un animal cativo,  
esmirrado e pequerrecho.  
A xiada que caía,  
talmente deixaba tesos  
ós qu'andaban pol-as ruas,  
y o mal pocado cadelo  
ond'a porta de seu dono  
foi buscar un abrigo.  
Por alí pasamos logo  
eu e mais o amigo Eusebio,  
l-o can, ó sentir os pasos.  
ergueuse e ladroume fero.  
O meu amigo coldou  
qu'o bicho era un can palleiro,  
e dixu, axeltando a moca:  
—Cuasque che me meteu medo.  
Non, pois si s'achega á min,  
féndole a cachola ó medio.  
Y—eu respondílle:—Non fagas  
caso ó probe do cadelo.  
¿Non ves que si ladra, é  
pra estornal-o propio medo?  
—Tes razón—baixando a moca,  
replícou entón Eusebio. —  
Como ise can hache xente  
que soyo rosma c-o medo.

AVELINO RODRÍGUEZ ELÍAS.

## Os nosos mortos

Unha triste nova chegou a nós: a da morte de Avelina Guillemet. Era ista unha das boas irmás da Fala. Unha señora,

d'excelentes prendas persoales, que tiña moitas simpatías na Cruña.

Ela foi das primeiras donas que veu'as nosas filas cheia d'entusiasmo. Sintía por Galicia un amor moi grande; namoráballe á redención da Patria asoballada. Sempre honraba con a sua presenza todos os actos galleguistas.

O nome lumioso de Avelina Guillemet terá no corazón dos irmáns da Fala un culto perenemente alceso. Sobre a sua foxa ceibaremos froles.

Ao seu esposo, ao seu digno compañeiro, también irmán noso, o señor Abruñeiras, dámoslle un pésame saído do fondo da alma. Con éle sintimos a perda irreparable, e con ele a choramos. Unha lembranza inequiescente, para a boa irmá

También en Compostela finóuse outro bó amigo noso: Manuel Vázquez Santamaría. Era éste un rapaz cheio de simpatías, que fixo rehas campañas antiflamenguistas, fondas cruzadas en pro do agrarismo, tendo escrito, ademais, obras teatraís galegas.

Ao seu irmá político, o noso Lois Peña Novo, acompañámolo na sua dor.

## Peneirando...

Houbo jornaes que dixeron, razonando suas palabras, con motivo do pleito para a incautación dos navíos alemás, que España é o único

### 4) FOLLETÓN DE «A NOSA TERRA»

## PROCESO DA CULTURA GALEGA

CONFERENCIA lida na noite do 24 de Febreiro de 1917 na *Irmandade da Fala* da Cruña, pol-o seu autor, noso irmán e mestre D. Florencio Vaamonde.

mesmo emperador hasta o derradeiro escravo; así é que a nova doutrina ao avalar e trastornar as vellas ideas, alarmou o imperio e decretouse a persecucion e morte dos cristianos. Así encomenzaron os martirios dos que seguían a ley do Crucificado; pero o cristianismo non se desvaía por eso, e como a ave fenix da fábula rexurde das suas cinzas, os convertidos fillos de Galicia regaban c'o seu sangue a terra, e xurdían novos convertidos, edificábanse igresias, fundábanse diócesis ou distritos, ordenábanse sacerdotes e consagrábanse bispos, hasta que, por fin, convertido á fé católica o emperador Costantino entrou a paz na igrexa do Señor.

Por desgracia, as herexías que viñan turbal-os ánimos dos verdadeiros creentes, viñeron afrixir os cristianos de Galicia. Un mestre nóstico e unha muller de talento e de elocuencia—Prisciliano e Agape—dan orixe ao priscilianismo, e foi daquela cando de un lado Toribio, Idacio, Ceponio e Carterio, e do outro o fogosó Prisciliano, Dictinio e Agape, floreceron e loitaron. ¡Epoca notable—di Murguía—a pesar da confusion e do erro que reinou nela, e na que canto de nobre e de intelixente

tiña nosa patria, lanzouse á controversia, ilustrando así o nome d'esta fermosa rexión!

Ocupaba San Damaso a silla de San Pedro. O gran escritor Orosio e Avito viaxaban pol-o Ourente. Os mozos gallegos, fillos de pais ricos iban estudar a Aleixandria d'Exito. Idacio, foi un deles, Idacio o autor do sonado *Cronicon* que é a unica fonte que temos da invasion sueva, cronicon que foi primorosamente traducido ao castellano pol-o Doctor D. Marcelo Macías, distinguido poligrafo e orador, mestre no Instituto d'Ourens, a quen o vinte do derradeiro Xaneiro rendíuselle naquela cidade un homenaxe xustísimo. Galicia foi daquela poboada de monxes e de heremitas, sin que por eso deixasen outros homes o emprenderen longos viaxes aos lugares santos para renovar na sua alma o místico amor de Cristo, e debles mulleres, se ben de tempre superior, non se quedaban atrás, saíndo d'estas terras, pasando penalidás e perigos con tan piadoso ouxeto, como un pouco mais tarde fixo a virxe Eteria, louvada por San Valerio, que por certo, deixounos un libro precioso, onde nos conta con elegante estilo a sua atrevida peregrinacion. Este estivo perdido moitos siglos hasta que en 1884 descubriu en Arezzo o bibliotecario Gammurrini unha copia que foi traducida de seguida ao ruso e ao inglés, e que fai que hoxe a literatura femenil d'España conte con unha produccion que a honra como poucas.

E mentramentes esto pasaba, estaban ás portas da nosa terra os pobos bárbaros que, avanzando pol-o agonizante imperio romano, dispoñíanse a

derribalo seu poder e botal-os cimentos de novos estados e de unha civilizacion nova.

Eran os primeiros anos do siglo V de tristes e calamitosos dias debidos a aqueles envilecidos homes que facían pencear o trono dos Césares c'o peso dos seus escesos e das suas eisaciós, cando os suevos invaden noso pais, vindo como consecuencia a guerra e as suas terribres compañeiras, fame e peste; pero unha ves restabrecida a calma e convertidos os suevos ao cristianismo xa puideron o traballador e o obreiro atender aos seus campos e ao seu oficio, e a parca historia d'aquela época ademostranos unha riqueza e un renacemento verdadeiramente admirables. Nada restaba xa da tradicion de Roma; pero tamen o suevo compría o seu destino, e foi daquela cando Galicia chegou ao seu mais alto grado de esprendor, brillando na escura Europa con podente lus. Os destruidos mosteiros volven a erguerse, os concilios a reunirse, aparecen de novo sabios ascetas e despertase nos homes un varonil alento.

A poesía, a música e as mais artes, reverdecían con singular puxanza. Alzábase a maravillosa igrexa antiga d'Ourens, e dispoñíase a traza do sin igual moimento—que á aquel tempo o atribuen moitos—de San Pedro das Rocas, e soyo o rumor dos talleres vibraba naquela atmósfera onde tantas veces resoara, pouco había, o eco pavoroso das trombetas.

Foi daquela cando os homes mais ilustres no saber, eran buscados pol-a corte d'Ourens. Samartíño dumense ou de Dume, e outros mais, veñen



pais d'Europa e do mundo enteiro que ficou vencida por Alemania nesta guerra.  
E a cousa evos tan certa, tan certa...

\*\*\*

Non sabemos como aínda non surdiron poetas castelás, deses de lira de ferro, amigos do romancelro, dispostos a cantaren a gran epopeya española d'agora.

A gran epopeya realizada polo Goberno de notables.

A epopeya gigante da incautación dos navios alemás que suman catro cadelas de tonelage, en comparanza con os que nos foron botados a pique.

Germanófilos e aliadófilos teñen que reconocer que o acto daquela incautación foi un acto sublimemente histórico.

E aínda ha parvos castelanistas que falarán como de cote de Portugal, nosa irmá maior.

Non tembres terra—dixo ao mundo o goberno de notables.

E a terra tremou con todo, ante tan enormísima fazaña.

\*\*\*

O señor Picorete, escribiu un artigo para falar do tranvía a Sada desde a Cruña.

E dixo...que o facermos ese tranvía "sería o millor regionalismo."

No século XX, nas vísperas do nacemento dun novo mundo, non hai dereito a permitir semellantes parvadas.

¿Qué terá que ver un tranvía con nn Ideal? Bo tema para os Estudos gallegos.

\*\*\*

Estamos seguros de que já houbo en Madrid gentes—e pode que o latoso de Mariano de Cavia entre elas—que coidando que all se firmaría a paz pensaron nunha corrida de touros monstra.

Esta paz non será como outras, un tute de reis e presidentes, Quizais por iso non se faga en Madrid.

Mas inda que se fixera teríamos que protestar todos os homes civilizados da Península contra a festa bárbara, nacional, para os que a queiran

E inda se fose preciso rogaríamolle aos Estados Unidss que acabaron con os touros en Cuba, que os prohibiran también na España.

\*\*\*

A Comisión provincial da Cruña, non se tiffa declarado en sesión permanente namentras dure a epidemia do gripe?

En sesión permanente declararíase e o estará mas a-sua labor é nula.

Ja se pode morrer toda a provincia; pero aquela comisión nada fixo nen fal.

Se houbese espírito cidadán, sería cousa d'exligr responsabilidades e aínda mais.

Porque é intolerable a indiferenza e a bulra que fan do povo os catalinos.

Digo, fan o que deben en países de carneiros...

\*\*\*

¿E o ferrocarril da Costa? Cando farase ese ferrocarril? Se todos pensasen como nós mol á presa.

Mas como hai gente mol mansiña nas Juntas Permanentes ao parecer...

¡Viva a España que nos honra téndonos no século XX pior que aos marroquis!

Vivan os carneiros inconscientes que habitan na costa astur-galaica!

Que os leven ao matadelro, que os aprelxen como escravos...

Teñen o que merecen.

TIPOGRAFIA OBRERA: LA CRUÑA

## HOTEL CONTINENTAL

Castelar, 8 e Olmos, 28

O MELLOR SERVIDO

—DE—

M. Losada Prado

A CRUÑA

## LA MODERNISTA

GRAN SALÓN DE BARBEIRIA

—DE—

RAMOSE ACEA

San Andrés 94, 1.º—A CRUÑA

Establecemento de primeiro orde, dotado de estufa de desinfección e todol-os aparatos higiénicos. Especialidade en lavabos de cabeza, locíos e fricíos de todas clases.

Nota: N'este establecemento atopará o público un servizo permanente a cárgo dos seus propietarios, antigos dependentes das máis importantes peluquerías d'esta capital.

## FRÁBICA MECÁNICA

:-: DE CALZADO :-:

—DE—

ANXEL SENRA

RÚA XUAN FLÓREZ

Depósito: Cantón Grande, 15

A CRUÑA

## GRAN FONDA

Las Cuatro Naciones

San Andrés, 102.—A CRUÑA

O novo dono d'ista fonda, no seu desexo de mellorar o trato aos señores viaxeiros, fixo grandes reformas

Xántase ben, e os precios están ó alcance de todos.

## Gran H. Universal

Rúa da Reina (da Raiña), 21—LUGO

O MÁIS NOVO E O MILLOR

Ten carto de baño moderno. Dispón de teléfono (núm. 116) e de coche da casa pra todol-os trens.

O GRAN H. UNIVERSAL merece ser visitado

## Os viños e coñas millores

son os qu'elsporta a casa de PEDRO DOMEQ, de Xerez da Fronteira, fundada en 1737. A casa máis antiga de Xerez.

## O vermouh más selecto

de mundial e reconocida sona é o ZINZANO (Torino).

## O Anis do Mono

é un einspréndido licore sin rival

## Pra viños de mesa

non hai outros com'ós dos cosecheiros elsportadores Sres. R. LÓPEZ DE HEREDIA (Haro). Casa central: Pazo da Equitativa.—MADRID.

REPRESENTANTE EISCRSIVO: (matriculado) de todas istas marcas

José C. Juncosa

Galera, 39 é 41-2.º piso.—A CRUÑA

Falso: cárrgo de toda cras de traballos gráficos, en imprenta, litografía e fotografado, así coma sellos de caucho

## A Papeleira Galega

FRÁBICA DE BOLSAS DE PAPEL DE TODAS GRAS

BARREIRA, 7

FOTOGRAFADO

A CRUÑA

Teléf. 434



## Fillos de A. Barceló (S. en C.)

### MÁLAGA

Cosecheiros, esportadores de vinhos seileitos da España, oxén, ansados, ron, cofiac, etc.

Son os únicos donos das marcas de moito creto e sona chamadas

### ANÍS DOUS MONOS

### RON LA LUCÍE

### OXÉN SUPERFINO

Pra encargos, na Cruña, rúa do Orzán, 144

## Automovilistas:

As mais fortes, millores e  
mais económicas cubertas,  
son as

# PALMER

## Depósito xeneral en Galicia

Real, 20 — A Cruña

## NAZONALISMO GALLEGO

A NOSA AFIMACION REXIONAL  
(2.ª EDICION)

Libriño ben imprentado nos modernos talleres da «Voz de Galicia» con xuicios e opinións de Rodrigo Sanz, Porteiro, Banet, Fontenla, Calvo, Casares, etc., por Antón Villar Ponte.

Véndese a 50 céntimos.—Os pedidos faráanse o autore, no Rego d'Auga, 4-1.º—Cruña.—Os suscritores d'iste boletín poderán adquirilo a metade do prezo sinalado.

## ¡GUERRA AOS CALLOS!

Callos, Sabaños e Ollos de galo  
cúranse co

## Bálsamo Oriental

Premiado con Medalla d'Ouro na Esposición  
de Buenos Aires

Fabricantes: **Prudencio López e Fillo - Jerez**  
Repesentante: **Manuel Sánchez - A Cruña**  
De venta n'as boas Boticas

## Obras portuguesas en portugués

As millores de Eça de Queiroz, de Guerra  
Junqueiro, de Eugenio de Castro, de Camoes  
Tamén as principais de autores galegos

Véndense n'a librería de P. CUÉ e C.ª

RUA REAL, 49.—A CRUÑA

## H. LA PALOMA

— DE —

### Ramón Morandeira

Este esprendido establecemento, situado no  
no mais céntricos da poboación, axeitado á  
entura dos millores da súa cras, conta con  
espezosas e aireadas habitacións, boa e abun-  
dante mesa, un servizo puntual e esmerado, e  
asistencia facultativa pol-o enxebre e renoma-  
do doutor A. Otero.

Fonte de San Antón, 20 — Santiago

## LEUTORES:

Quen queira ter un traxe bóo e xeltoso, e  
que lle coste pouco diñeiro, qu'ó faga na xas-  
tería de

## Xosé Varela

CIRCO, 16 - BAIXO — VIGO

## MONTERO E COMPAÑÍA

Oficina téctica e almacén de venda:

Rúa de Emilio Castelar, 8

Depósitos:

Calle del Castillo, 12—Lugo

Direitor:

D. FERNANDO M. DOIZTUA, *Inxeniera*

Venda e colocación de toda clase de máquinas  
agrícolas e industriaes

Estudo de toda clase de proxectos e construcións.

PRESUPUESTOS GRATIS

Sulfatos, semillas, carburo, benzol e bencina

## Consultorio Médico-Quirúrxico

### J. Lastres

Consulta e tratamento d'as enfermidades  
en general

ESPECIALIDADES

Piel, (incruso cáncer, lepra, lupus, e úlceras  
atóxicas) — Peito, Estómago, Anemia

Reumatismo, Artritis deformantes

Neuralgias, Arterio-esclorosis, Parálisis

Electroterapia, Aeroterapia, Seroterapia, Análisis

RAYOS X

Gabinete *Isioterápico*: Consultas de 10 a 12

Tratamentos e prezos a horas convencionaes

Non se fai asistencia aos fogares

Praza d'Ourense, 2-1.º (esquiña a Picavía)

A CRUÑA

## VIÑOS FINOS

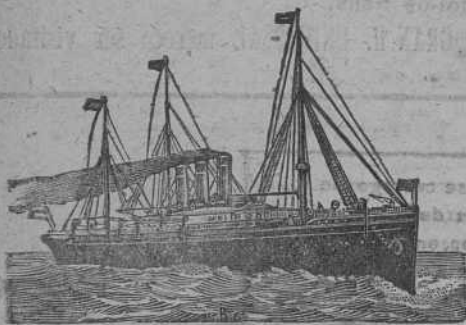
### RIOXA = MEDOC

Felipe Ugalde - Haro

Concesionario en Galicia:

### WALDO LOSADA = A CRUÑA

a nome de quen deben vir os pedidos da Rexión



## COMPAGNIE GENERALE TRANSATLANTIQUE

VAPORES CORREOS DE GRAN VELOCIDADE

Servicios directo desde o porto da Cruña

### LINEA DE HABANA A VERACRUS

Prezo en terceira á Habana.  
Veracrús

Ptas. 298 60  
313 60

Facilitanse billetes de ferrocarril da Habana a Santiago de Cuba pol-o prezo de Ptas. 35.

Os emigrantes e todol-os equipaxes, son levados a bordo por conta da Compañía.

Para toda clás d'informos sóbor de datas de saída, prezos do paxase e tipos de flete, dirixirse ó seu Consignatario

## D. Nicandro Fariña

Rúa de Compostela, esquina á Praza de Lugo

NOTA.—Quedan sin efecto todas as tarrxetas de visita, pois non se deixa entrare a bordo.